

Tasim Gjokutaj

BISEDE ME MBESEN

poema

SH-PS-1

SH-PS-1
P.P.

BIBLIOTEKA E PIONIERIT

Tasim
Gjokutaj

Redaktor
ODHISE GRILE

Bisedë
me
mbesën

8168

42243

POEMA

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

I .
Bisedë
me
mbesën

1.

Unë s'kam qenë gjithnjë gjyshe,
flokëbardhë me syze në sy,
moj mbesëz, kam qenë dhe ndryshe,
e vogël, e vogël sa ti.

Kam pasur ca shoqe në fshat,
si shoqet e tua, të mira,
gëzime dhe bukë kishim pak,
po kishim një mal me dëshira.

Dhe kukullat i donim, i donim,
po s'patëm një kukull, të shkretën,
me lecka e pecka sajnim
ca kukulla të varfra si veten...

Kam pasur një shoqe, moj Edë,
Burbuqen, të bukur si nuri,
me sytë të kaltër si deti,
me flokët të artë si gruri.

Me çapin të lehtë, thëllëzë,
oh, lëre se ç'vajzë që ishte,
s'arriti ditëzeza të bëhej
as nuse, as nënë, as gjyshe.

Si iku? As unë s'e kuptova,
dy ditë në lojë pat' munguar,
ndaj shkova me vrap e kërkova,
më thanë: «Te halla ka shkuar!»

Më thanë: «Te halla ka shkuar,
në fshatin pesë male kaptuar...»
E prita në lëmë te ledhi
një ditë, dy ditë... po s'erdhi.

Malli më piku, letra nuk bënim,
se shkronjat, moj mbesë, s'i dinim,
ndaj dilja çdo mbrëmje te lëmi
të pyesja gjith' zogjtë që vinin.

Ata s'më tregomin asgjë,
Ç'u bë ajo vajzë, ç'u bë?

2.

Kur oxhakët villnin tym
mbi kasolle, si çibukë,
dhe 'dëbora me thëllim
mbuloi fshatin pup e pup!

erdh' një lajm i zi si nata,
që të gjithë i mallëngjueu:
«Burbuqen me flokë të arta,
thonë... lumi e rrëmbeu».

Kur e thanë atë emër,
qysh u mbajta, nuk e di,
si një thikë e fortë në zemër
më goditi lajmi i zi.

Mora rrugën për në lumë,
lumi rridhte tatëpjetë,
thithte borë e nxirrte shkumë
dhe nxitonte për në det...

«Ndal, o lumë, ndal, moj borë!
Ndal, pa ndal dhe ti, moj erë!
Shoqen time, kush e mbyti?
Hë pra, flisni, po ju them!»

Lumi rend me vrap si kalë,
bora bie pa pushim,
ndërsa era nëpër mal
ulurin e ulurin...

3.

Një djalë nga fshati
lajm tjetër përhapit:
«Vajzën e filanit
nuk e mbyti lumi,
e mbyti... Kanuni!»

Kanuni s'qe lumë,
as pushkë, as litar,
Kanuni qe libër
i ngopur me fjalë.

Ti, Eda, ke sot
plot libra të bukura
me yje, me zogj,
me trena, me flutura.

Si librat e tua
Kanuni nuk ishte,
ai brenda kishte
ligje të çuditshme:

«Gruaja të heshtë,
gjuhën ta shtrëngojë,
nën thundrën e burrit
gjithë jetën të rojë!

Të punojë më shumë
sesa një gomar,
se ajo ha bukë,
gomari ha bar!

Të shitet, të blihet
si lopa në treg,
të fejohej foshnjë,
që kur është në djep!

Eda, e hutuar,
e pyeti gjyshen:
— Gjyshe, kush i nxori
gjithë këto ligje?

U mundua gjyshja
dhe tha zemërvrarë:
— Nëpër fshatrat tona
kishte bajraktarë...

...Që t'u rritej froni,
që t'u shtohet prona,
mbollën errësirën
përmbi malet tona,
se në errësirë
ujku çan më mirë.

Armiqtë dhe feja,
me thika, me kryqe,
pinin gjak nga ne,
pastaj villnin ligje.

Në shekuj kaluan
ligjet gojë më gojë,
vonë dikush i mblodhi,
i shkroi me bojë.

Me bojë të zezë,
shkruar nëpër fleta,
këto ligje ngjanin
tamam si akrepa.

Akrepat me helm,
me bishtin e gjatë,
helmin më të hidhur
e kishin për gratë.

«Gruaja të heshtë,
gjuhën ta shtrëngojë,
nën thundrën e burrit
gjithë jetën të rrojë!

Të punojë më shumë
sesa një gomar,
se ajo ha bukë,
gomari ha bar!

Të shitet, të blihet
si lopa në treg,
të fejohej foshnjë,
që kur është në djep!»

Ligje si këto
e të tjera shumë,
shkruheshin në librin
që quhej Kanun...

4.

Nxitur nga Kanuni,
një plakut iu ték
që një nuse tjetër
ta blinte me lek.

Dikush i kish thënë
se larg... në një fshat
është një vajzë si hënë,
me flokët e artë.

Është pak e parritur,
e quajnë Burbuqe...
Plaku nisi mblesër
ta kërkojë për... nuse.

Mblesët, si nepërkat,
ditë e natë s'u ndalën,
një ec e një eja,
gjersa morën fjalën.

«Vajza është e vogël,
do prisni dy vjet!»
«S'ka gjë, do ta marrë
ta ketë për hyzmet!»

Baba përtyp dhembje,
nëna përtyp lotë...
«Kjo martesë do të bëhet,
Kanuni e thotë!»

5.

Dhe një natë me hënë,
me yje të rralla,
e nisën Burbuqen
gjoja për te halla.

Plaku shkon përpara,
Burbuqja në mes,
prapa katër krushq,
prapa katër mblesë.
Vellon ku e ka?
Vello... nata e zezë!

Hëna, sipër reve,
sikur pikon lot,
plaku thot' me vete:
«Lekët s'vanë kot.

Paskam blerë një nuse,
të bukur si ylli...»
Plaku lëpin jargët,
si jargë kërmilli.

E dëgjoj Burbuqja,
iu bënë faqet prush,
tani e kuptoi
të gjithë atë kurth.

Me kë të fjaloset?
Sytë i hedh përreth,

natë e zezë u nxi,
Burbuqja u zverdh.
Lumi ndënë urë
grindet e bën zhurmë...

Ajo fluturoi
e u hodh mbi dallgë,
lumi e mbështolli
me vello të bardhë.

Kështu shkoi Burbuqja,
Burbuqja që s'çeli,
dhe në mendjen time
si legjendë ngeli...

6.

Rrodhën vitet, rrodhi
gjaku si ujë lumi,
vajzat më nuk mbyten,
se mbytëm Kanunin.

Kemi sot një libër
me kapak të kuq,
nuk i thonë Kanun,
i thonë KUSHTETUTË!

Neni dyzet e një
për jetë do të ndrisë!
Ç'diell që na solle,
moj kohë e Partisë!

7.

Unë s'kam qenë gjithnjë gjyshe,
flokëbardhë, me syze në sy,
kam qenë, moj mbesëz, dhe ndryshe,
e vogël, e vogël sa ti.

Dhe ti e vogël s'do rrish,
do rritesh, moj Edë, moj flutur,
do bëhesh një mami e mirë,
do bëhesh një gjyshe e lumtur!

**II
Udha
e
kurbetit**

Il
Udha
e
kudetit

Kënga e parë

MUZEU I DHEMBJES

Historia ka rrënjë
kudo në Atdhe,
prandaj dhe kanë mbirë
me qindëra muze.

Midis gjithë muzeve,
si ushtarët në rresht,
qëndron dhe në Dropull
një muze i thjeshtë.

Muzeu i dhembjes,
i lotit, i dertit,
i plagës së madhe:
«Muzeu i kurbetit».

Në mure ca foto
dalë qëmoti,
zverdhur nga koha,
kripur nga loti.

I kanë ruajtur
si perlat deti
në sënduqet e pajës,
nën jastëkët e djepit.

Çdo gjë në muze
ka erë kurbeti,
ca zarfa, ca letra,
ca këngë që të ngjethin:

«O kurbet i shkretë, na le pa shtëpi,
me zemër zhuritur, o për Shqipëri.
Mbetën nënat tona gjith' jetën në zi,
mbetën motrat tona me lotë mbi faqe,
mbetën gratë e gjora pa bukë në magje...»

* * *

Këtu pranë muzeut,
në shtëpinë përballë,
rron një kurbetli,
një muze i gjallë.

Vitet, rrudhat, thinjat,
eh, sa gjëra thonë...
Eni ta pyesim,
eni ta dëgjojmë!

Kënga e dytë

TREGIMI I NJË KURBETLLIU

*Zunë yjet po rrallojnë,
zunë kurbetllinjtë te shkojnë.*

Populli

Jam lindur tek ata gurë,
ja tek ai man,
hallet shpejt më bënë burrë,
s'e njoha babanë.

Ai mal ka qenë atje
tek e shihni ju,
edhe fusha këtu qe,
po nuk ish kështu.

Mali ish pronë e agait,
fusha qe çiflik,
rridhte djersë e fukarait,
misër asnjë çikë.

U plak nëna para kohe
nga sëmundje e rëndë,
për ilaçe merrnim borxhe,
shërohu, moj nënë!

Borxh për bukë, borxh për ilaçe,
borxhe, vetëm borxhe...
Dhe gëzimet që na lindnin
vyskeshin qysh gonxhe.

U martova. Pas një viti
nusja lindi djalë,
në shtëpi një rreze ndriti.
«Pastë këmbën e mbarë!»

Po urimi s'qenkësh gjë,
jeta qe farmak...
I thashë zemrës: «Plas, moj zemër,
se do ikim larg!»

Cërr... ia bëri zemra e shkrehtë
dhe trupi m'u mpi...

«Yt at' në kurbet u tret,
do tretesh dhe ti...»

«S'kam ç'të bëj, punoj gjithë vitin,
s'hedh gjë në hambar,
borxhet më shtrëngojnë fytin,
borxhet duhen larë.»

E vendosa. Qe vështirë
që t'ia thosha zemrës,
po vështirë e më vështirë
si t'ia thosha nënës.

Plasi kuja në shtëpi,
nëna, nusja, djali...
...O kurbet, kurbet i zi,
pse s'të dogji zjarri!

N'errësirë, për çdo natë.
nëna flit me vete:
«Në kurbet u tret yt atë,
rri, o bir, ku vete!»

Sytë e nuses, pus me lotë,
thoshin me trishtim:
«Djali do të bëhet shok,
mos e lër' jetim!»

Edhe magjja në një qoshe,
krejt e boshatisur,
seç më dukej sikur thoshte:
«Akoma s'je nisur?!»

* * *

Bëmë një darkë sipas zakonit,
darkën e kurbetit,
miqtë nisën të këndonin
këngë që të ngjethnin:

- Ku je nisur e do veg,
djalë, o djalë i ri?
- Jam nisur për në kurbet,
nuse, moj Sofi!
- Merrmë dhe mua me vete.
- Udha është e gjatë e tretë!

Kënga e tretë

UDHA E KURBETIT

*O udha për në kurbet,
dyzet ditë e dyzet net...*

Dallgët shkojnë e dallgët vijnë
me jehonë,
nuk këndojnë, po ulërijnë
fatin tonë.
Dhe direku i vaborit
kërkëllin
dhe ai për fatin tonë
ulërin.

Dyzet ditë e dyzet net,
vaj medet,
s'shohim tokë, po vetëm det,
një fjalë shqip asnjë s'na flet,
sa i hidhur je, kurbet,
vaj medet!

O ju zogj që fluturoni,
lum si ju,
te foleja mund të shkoni,
mund të shkoni kur të doni,
lum si ju!

Neve na ndau vapori,
mjerë si ne,

Nuk e dimë, kur do vijmë
prapë atje,
u shpërndamë si jetimë,
Mëmëdhe!

Kënga e katërt

NË DHE TË HUAJ

*...Disa mendojnë
atje në fshat
se ne po mbledhim
lekë me... lopatë...*

Mëngjes me mjegull,
mëngjes i huaj...
...Neve na nxorën
në treg si kuaj.

Disa xhambazë,
disa pronarë,
na panë muskujt,
dhëmbët na panë.

Pronarët heshtnin,
xhambazët flitnin,
bejlerëve tanë
sa shumë u ngjitnin.

(S'u thoshin «bej»,
u thoshin «sër»,
po një turi
kanë të tërë...)

Nga shtatë e tetë
na ndanë në grupe,
nëpër makina
na nisën tutje.

Thosha më vete
ç'bëhet kështu?
Ku po na shpien?
S'dihet se ku!...

Ecën makina,
mjegull dhe erë,
ja ku na çuan
në një minierë...

...Dhjetë vjet punë
në galeri,
s'thuhën me gojë
ç'kam parë me sy.

Na zbritnin thellë
me një litar,
iknim nga bota,
zbritnim në varr.

Të paktën, thosha,
kur je mbi tokë,
shikon një lule,
dëgjon një zog,

ndërsa këtu,
në galeri,
zhurmë dhe pluhur,
qymyr i zi.

...Bluar nga lodhja
bija në shtrat,
mendja më ikte,
vinte në fshat...

Sa mirë, o nënë,
më thoshe ti:
«Me bukë e hi
e në shtëpi!»

2. Nga gruaja më 1938

...Ikën zogjtë dhe erdhën prapë,
çelën lulet përsëri,
u rrit foshnja, kërkon babën,
eja, eja ti!

Ka filluar të gugasë
si pëllumbi mbi çati,
ecën, bie, ngrihet prapë,
eja, eja ti!...

3. Nga nëna më 1942

...As në ëndërr s'kisha parë,
erdhën trimat partizanë,
për një lek e bënë aganë,
derën e koçekut çanë,
misrin neve na e dhanë,
se luftojnë për fukaranë.

4. Nga familja më 1945

...Na mori të keqen beu,
gjermani qafën e theu.
Sot në fshat thuhet një këngë:

«Derdhëm gjak, po hodhëm rrënjë!»
Hodhëm themele të reja,
nëse je gjallë,
eja!

5. Nga djali më 1946

Të shkruaj me dorën time,
kemi pasur plot gëzime,
mësova në shkollë me shokë
dhe Pushteti na dha tokë.

Kemi plug e kemi qe,
baba, eja, ç'bën atje?!

Kënga e gjashtë

KUR MORA LETRËN E DJALIT

«Ç'dritë më solli

ajo letër!

Pritmë, bir,

do të vijë patjetër!

Ish një natë
pis' e zezë,
kur dola nga galeria,
në dhomë,
përmbi tryezë,
gjej një zarf nga Shqipëria.

Përmbi pullë
një yll i kuq
dhe një shqipe madhështore,
pranë tyre
ishte shkruar
«REPUBLIKA POPULLORE».

Pullë e re
e shtetit tonë
çau detet me furtunë,
me një yll
e një shqiponjë
erdhi gjer atje tek unë.

TRIALA E ZËSUTRA E BASHKËTË

Hapa zarfin,
gjeta brenda
letrën e shkrimit e djalit:

...Kemi plug...

«...Kemi plug
e kemi qe,
baba, eja, ç'bën atje?!»

...Kemi plug...

Rreth e rrotull
nxinte nata,
ç'dritë më solli ajo letër!
Thirra
me sa zë që pata:

«Pritmë, bir, do të vij patjetër!»

TRIALA E ZËSUTRA E BASHKËTË

I bëra shkresat
të gjitha,
mblodha kursimet e mia,
pastaj prita,
prita, prita,
për një javë nisej anija.

Zemra rrihte
tak e tak!
java m'u zgjat sa një shekull,
krizë të fortë
ndjeva atë natë,
çdo gjë rrotull m'u bë mjegull.

U përmenda
në spital,
hiq, moj zemër, hiq e vuaj!
I pagova
gjithë kursimet,
ngela prap' në dhé të huaj...

I sëmure
e pa fuqi,
doja punë, doja bukë,

nisa punën
përsëri,
laja pjatat në një klub.

Njëzet vjet
duart në ujë
nga mëngjesi
gjer në darkë,
doja të mblihdja para,
të mos vija varfanjak...

Kënga e shtatë

KËNGA QË SHKREPI SHKËNDI

*S'na duhet para e huaj,
punojmë në Atdhe,
eja të shoq Shqipërinë,
kush është si ne!*

Populli

Një natë, nga Radio-Tirana
këngë e re u transmetua,
ishte «Kënga e kurbetit»,
si e bërë tamam për mua:

«Të përcollën nënë e nuse
larg për në kurbet,
nusja seç të tha mënjanë,
kthehu, se të pres.
Ike ditën e kiametit,
oh, kjo ndarje e zezë!

...Shkuan vite, ajo priti,
të priti një jetë,
u rrit djali, të bën letër,
hajde, ç'bën atje!...»

.....

Zemra ime e zhuritur
nga kjo këngë shkrep shkëndi...
Erdhi dita që kam pritur,
u nisa për Shqipëri.

Fluturon avioni lart,
kalon male, fusha, dete,
ika djalë, kthehem plak,
shita jetën në kurbete.

Vjen një zë nga megafoni:
«Fluturojmë mbi Shqipëri»,
hedh shikimin nga avioni,
gjithë Atdheun kam në sy.

Malet me feste të bardhë,
fushat me qilima shtruar,
fshatrat e qytetet radhë.
Shqipëri, qenke rinuar!

Oxhakët tündin shaminë
si ata që heqin valle,
malet mbi shpatulla mbajnë
digat për hidrocentrale.

Shqipëri, o zemra ime,
të lash' me dritë të kandilit,
sot të gjej mbushur shkëlqime,
ndritur nga rrezet e yllit.

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

Kënga e tetë

NË FSHAT

Dolën bashkfshatarët,
më pritën të porta,
më qe tharë zemra
për dy fjalë të ngrohta...

Kur djali me nusen
në fshat më prunë,
i fërkova sytë
mos isha në gjumë.

Dolën bashkfshatarët,
më pritën të porta,
më qe tharë zemra
për dy fjalë të ngrohta...

I putha me mall
shokët, gurët, tokën,
baltën e vatënit
që më bëri kokën.

Hodha sytë nga fusha,
ngrita sytë te mali,
mbi pragun e portës
më pikoi malli.

O kurbet i shkretë,
ç'emër të të vë?
E lash' nënën plakë
dhe s'e gjeta më.

Ç'emër të të vë,
o kurbet i hidhur?
E lash' nusen nuse,
e gjeta të thinjur!

Djali, gjaku im,
kaqë vjet s'më pa,
e lash' çilimi,
e gjeta baba...

* * *
Më thotë ime shoqe:
«Plagës së kurbetit,
vetëm kjo Parti
ilaçin ia gjeti.

Erdhi tjetër kohë,
erdhi tjetër jetë,
si jetojmë këtu,
do ta shohësh vetë.

Djali agronom,
nÿsja infermiere,
mbesa dy-tri vjeçe
cicërin në çerdhe

Ditët e kurbetit
sa një shekull ishin,

Me mbesën e vogël
u bëmë miq të mirë,
vjen më puth në faqe,
më heq pleqërinë.

1900

Nis e kërcen valle
pët-pët si thëllëzë,
pastaj thotë: «O xhish,
të të them një këngë?»

Vesha një fustan
dok nga kombinati,
babi thotë: — Fustanin
e ke nga Berati!

Kam një palë sandale
të forta, të pastra,
xhishja thotë: — Sandalet
janë nga Xhirokastra!

Këto që kam veshur,
a më kanë hije?
Çë të xhittha tonat,
prodhim Shqipërie!...»

E dëgjoj,
qesh e kënaqem,
i puth syçkat,
i puth faqet.

Ajo fjalët

s'i thotë mirë,

po në shpirt

ka krenarinë.

Që në qerdhe

krenaria,

hajde ç'rrit

sot Shqipëria!

Që në qerdhe
ka krenarinë,
po në shpirt
hajde ç'rrit
sot Shqipëria!

Që në qerdhe
ka krenarinë,
po në shpirt
hajde ç'rrit
sot Shqipëria!

Kënga e fundit

LUM SI NE Ç'KEMI TE PORTA!

I them djalit:
— Dëgjo, bir:
unë jam plak,
po kam dëshirë,
kam dëshirë
që të shëtis
anëmbanë
Shqipërisë,
dhe në fushë,
edhe në mal,
t'i shikoj
veprat me radhë...

...E ku s'vajta,
ku nuk shkova,
që nga Fierza,

te Lukova.
Pashë punëtorët
të gëzuar,
pashë fabrikat
lartësuar,
pashë malet
zbukuruar.

Pashë brezaret
e bregdetit,
hodha sytë
dhe përtej detit...
U thash' shokëve
të kurbetit:
«E dëgjoni?
Vjen një këngë,
është këngë
nga toka mëmë:
lum si ne
ç'kemi te porta,
mrekullitë
që s'i ka bota!»

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

...

PASQYRA E LËNDËS

1. BISEDË ME MBESËN	3
2. UDHA E KURBETIT	21

MEMORANDUM FOR THE RECORD

On 10/10/54, the following information was received from the [redacted] office:

Gjokutaj, T.

Bisedë me mbesën. Poemë. [Red. O.
Grillo] T., «Naim Frashëri» 1983.

64 f me il (Bibliot. e pionierit)

(B. v.) : 891.983-93-1

(B. m.) dhe

GJ 91

Tirazhi 2000 kopje Format 70x100/32 Stash 2204-82

KOMBINATI POLIGRAFIK — Shtypshkronja e Re — 1983